

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת בהר-בחוקותי חשי"פ * 488

נועם הנשמות
פרקי ערגה לשבת קודש

על השולחן
הרב אברהם ישראל פרידמן

להיות בהר סיני

איך נהיים "מלך" בבית עם ספר-תורה גנוז?

אבא, כמוהו כמלך (וכבר ציווה כן הרמב"ם בהלכותיו (פרק ט"ו מהלכות אישות): "... וכן ציוו חכמים על האשה, שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי... ויהיה בעיניה כמו שר או מלך").

כמי מירון בלימודים. צילום: מוזיאון המאיר

כל-כך קשה היום - למען האמת - להיות איש של "בהר סיני".

מר הניסיון כזית וכבד כקורות בית-הבד כאשר מדובר בנו - האבות (אשר עניין הכבוד הוא חלק מתמצית-דמם..). רגילים אנו להביט על-עצמו כבני-ענק של חברון ולהסתכל על ילדינו ממרומי הגובה, הגיל והניסיון. אנחנו אי-שם למעלה. הם - למטה.

הפרשיות הללו הכרוכות זה בזה מלמדת אותנו פרק חיוני בהעברת המסורת - "להזהיר גדולים על הקטנים".

התפקיד החינוכי דורש מציאות של "בהר". ענווה יתירה. עשיית המלאכה החשובה לא מתוך תחושת שרלטנות ושלטון דיקטטורי. תוך נטרול כל תחושות אישיות במשימה הטהורה של להעלות נר תמיד בחינוך ילדינו.

ואנשים אנחנו העשויים מבשר-ודם, וכל-כך בקלות אנחנו עלולים ליפול במדמנת הכעס והאגו העכור. שנחנך מתוך כוונות טהורות ולא עם נגיעות של כבוד ויוהרה.

להיות מלך, כן, אבל כזה שיש לו כל העת איזה "ספר-תורה בבית גנזיו" שמלמד אותו בכל העת הדרך אשר יילך בה. שמהווה תמרור בדרך חייו הפתלתלים.

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם: כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וישבתה הארץ שפת (ויקרא כה, א-ב)

מה בין שמיטה לסיני? - נשאלת השאלה הניצחית. ואנו תוהים: מה בין פרשת אמור לפרשת בהר? ומפני מה נסמכו פרשיות זה לזה?

אולי ניסוג כמה פסיעות אחורנית לפרשת אמור.

פרשת אמור מלמדת אותנו רכות וענווה. "להזהיר גדולים על הקטנים" - שהגדולים יחנכו עצמם לפני שיחנכו אחרים. שלא יהיו מאלפים או "מדקלמים" אלא מעבירים את השלבת עד שתהא עולה מאליה.

ובנוסף קצת אחר בלשונו הלוהטת של מאור עינינו הרב הקדוש בעל ה'נועם אלימלך' זי"ע:

"וזהו "אמור אל הכהנים ואמרת אליהם" פי' אמור ואמרת רמז לב' מדריגות, שצריך אתה לחזור אליהם ולכפול להם הדבר, כדי שלא יחשבו שזכות אבותם מסייעתם ויפלו חלילה ע"י זה לגאות ולא יפעלו כלום, וזהו "ואמרת אליהם" פי' לא ישגיחו על זכות אבותיהם כי אם על עצמם, וזהו אמירה שתאמר להם תיבת "אליהם" פי' שיביטו על עצמם כאילו אין להם זכות אבות כלל, וזהו "לנפש לא יטמא בעמיו", כי ע"י עמיו הם היחוס אבותם, הם יכולין לטמא הנפש, לכך הכפל להם הדבר הזה מאד, ויהיה להם הרגל דבר, ויבחרו הדרך הישרה ואז טוב להם".

גם פרשת בהר אחריה מרככת את ליבנו-האבן ומחנכת רכות וענווה: "מה אלו מסיני". נדרשת מציאות של "סיני" - הר שפל-ברך המעוטר בענוותנות יפה ואצילית, כתנאי לקבלת התורה.

וזהו הרי למעשה תמצית-חייו של החקלאי שעושה פעולה הרואית של הקרבה עצומה - ערטול כל 'אניות' שלו בדרך לשנת השמיטה.

... שבת זה הזמן

לעצור את סערת החיים כדי להבהב עם נורה אדומה האם נסחפנו. מה העיקר ומה בחיינו. "השירה ההומה של 'זוכני לגדל' בערבי-שבתות, שירתה של האמא היהודייה, עוצרת את מרוץ החיים וממקדת את המבט לשאלת השאיפה האמיתית של כולנו. המקום האמתי בו אנחנו באמת נטועים. "השבת היא ספינת-ההצלה שלנו בים גועש של חיים"

לתשומת ליבכם!

מהדורת הדפוס
מצומצמת.

לקבלת הגיליון במייל,
שלחו בקשה ל:

abyisrael@gmail.com

הפתק שנשלח על-ידי היונה

הנלי שלימד הרשבי' להתמודדות עם הנוער המתמודד

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

מכון 'שתולים' לנוער

בל"ג בעומר השנה לא נוכל להשתתף במדורות, וזה בדיוק הזמן לחגוג את היום עם הדבר האמיתי: הבנת המשמעות הפנימית של היום! שווה לקרוא עד הסוף, כי כך יהיה לכם ביד את הבסיס לכלי הטיפולי הכי יעיל והכי עוצמתי לטיפול בנוער מתמודד.

מסופר בספר הזוהר, כי בתקופה בה התחבא רבי שמעון בר יוחאי במערה, התעוררה בבית המדרש שאלה חמורה, והחכמים לא מצאו תשובה. רצו הם לשאול את רשב"י, אך כמוכן לא ידעו היכן הוא נמצא.

כתב רבי יוסי את השאלה על פתק, וקרא ליונה אחת ונתן את הפתק בפיה, ואמר 'שם קדוש', והיונה אכן הביאה את הפתק לרבי שמעון בר יוחאי. אך רשב"י לא ידע לענות על השאלה. באותה שעה הגיע אליו אליהו הנביא בשליחות הקב"ה, ורשב"י שאלו את שאלת החכמים:

יש בתורה שתי פרשיות של 'קללות', האחת - בפרשת 'בחוקותי', והשניה - בפרשת 'כי תבא'. וקיבלו חכמים, שהקללות הראשונות - הם כנגד חורבן בית ראשון, והקללות השניות - כנגד חורבן בית שני.

והנה, בעוד שבקללות של 'בחוקותי', נכתב בסופם דברי תנחומים, כגון: ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם וגו', הרי שהקללות של 'כי תבא', פשוט מסתיימות בקללות, בלי מילה אחת של נחמה.

וממילא מזדעקת השאלה: מדוע לא כתב הקב"ה תנחומים בסוף הקללות 'שלנו', האם אכן אין סיכוי ותקווה לנו בגלות האחרונה?

ה ש י ב א ל י ה ו ה נ ב י א ל ר ש ב " י : ח ס וחלילה! בתוך הקללות של פרשת כי תבא, רמוזות הבטחות ונחמות לישראל. משל למלך האוהב את בנו, שאף על פי שקללו והלקהו, בפנימיותו הוא אוהבו מאד. כך הקב"ה, אף על פי שקיללם לישראל, רמוזים בדבריו טובות גדולות.

אחת הדוגמאות שהביא אליהו הנביא היא, הקללה של: 'והתמכרתם שם לעבדים ולשפחות ואין קונה', שפירושה על פי הפשט: כי יתקצבו האומות על ישראל, וימכרו אותם בשוק העבדים. אבל - מסביר אליהו הנביא - לא יהא כן! עם ישראל רק יחשבו שיימכרו, אך למעשה לא יימכרו כלל, ולכן כתוב 'והתמכרתם' ולא 'ונמכרתם', כי זה יקרה רק במחשבתם.

וזהו שמסיים הפסוק: 'אין קונה' ולא כתוב 'ולא יקנו' - כי אין במציאות מי שיכול לקנות את עם ישראל! (יהודים בגלות חושבים 'למכור עצמם' לאומות, ולהפוך להיות כמו צרפתים או אנגלים וכדו', אך לבסוף מתברר שיהודי תמיד נשאר יהודי. ואדרבה, דוקא מתוך השפל הרוחני, מתגלה העוצמה הפנימית של היהודי).

כתב רבי שמעון את התשובה על פתק, ונתנו בפי היונה. עפה היונה אל רבי יוסי שהיה עומד במקומו וממתין ליונה, והוא נטל את הפתקה והביאה לבית המדרש (עפ"י זוהר חדש, פרשת כי תבא). (המשך בעמוד 4)

"שלא תתגנה על

בעלה"?

אך לפני מספר ימים למדנו במסגרת 'הדף היומי' גמרא מעניינת: "אמרו חכמים שהאשה לא תכחול תפקוס או תתקשט בבגדי צבעונין מקרא דהווי בנידתה, עד שבא רבי עקיבא ולימד: א"כ אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה".

והנה בגמרא במסכת בבא קמא (פב, א) למדנו על התקנות של עזרא ובהן נמצאת התקנה שיהו רוכלין מחזרין בעיירות משום תכשיטי נשים, שלא יתגנו על בעליהם. יסוד זה שמענו גם בקידושין (מא, ב) וביומא (עו, ב) דדאגו חכמים שלא תתגנה האשה על בעלה.

ויש לעיין שלאחר שתיקן עזרא בתקופה הקדומה שאשה תלבש תכשיטין כדי שללא תתגנה, איך באו זקנים הראשונים ואסרו על האשה להתיפות ולא חשו לכך וכי חלקו על יסוד תקנת עזרא.

ויש לומר בדרך אפשר, שיש לחלק בין תכשיטין שנועדו ל"אי התגנות" שזה סבר עזרא שהוא נדרש מכורח, לבין כיחול ופיקוס שנועדו אך ל"יופי" ולדידיה אין זה ראוי, עד שבא רבי עקיבא וחזה די בכך והדורות יורדים, והתיר אף את זאת משום שלא תתגנה על בעלה.

ובגוף העניין יש להאיר, דהנה הנוסח הנודע לנו מעניין "תתגנה על בעלה" כרוך בחשש לעבירה על מצוות "ואהבת לרעך כמוך" (כן משתקף מן הגמרא בקידושין מא, א), ולכאורה זהו גם העניין כאן (אף שכאן הנוסח חריף יותר - "ונמצא בעלה מגרשה", שזה לכאורה תוצאה המשכית מעניין ה"תתגנה").

והנה בידוע לנו שדווקא רבי עקיבא הוא זה שעורר מאוד מעניין "ואהבת לרעך כמוך", שהרי אמר (תורת כהנים) "זה כלל גדול בתורה", ולכן גם כאן חש בייחוד לעניין ה"תתגנה על בעלה" שקשור הוא בכך.

וככלל, יש לנקוט אולי שרבי עקיבא הדגיש זאת אחרי מות עשרים-וארבע אלף תלמידיו בגין זה ש"לא נהגו כבוד זה בזה", מה שפוגם במצוות "והבת לרעך כמוך". ועיין.

פת חרבה, ושלוה בה

שלמה המלך ע"ה אמר בספר משלי: "טובה פת חריבה ושלוה בה, מבית מלא זבחי ריב".

ואכן נראה מקור לביטוי החשיבות שביטא שלמה המלך לשלום כראשון במעלה, מהפסוק בפרשת השבוע: "ונתתי גשמכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשובע, וישבתם לבטח בארצכם". ולאחר מכן נאמר: "ונתתי שלום בארץ". ופירש רש"י עניין הסמיכות: "שמא תאמרו הרי מאכל הרי משתה אם אין שלום אין כלום? תלמוד לומר 'ונתתי שלום בארץ'".

הרי למתבונן הדברים נוקבים עד תהום: יכולים להתברך בכל השפע ואף בביטחון, אולם כשאין שלום - אין כלום!

ואכן חז"ל הפליגו בעניין השלום ואמרו: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום". וכן אחר כל הברכות שבברכת כהנים - "יברכך וישמרך" - אנחנו מסיימים ב"וישם לך שלום". כלומר: יתכנו כל הברכות אולם אם אינן משולבים בשלום אזי כל השפע המושפע לכלי אינו כלום ככלי שיש בו חור שאינו מחזיק כלום. וכן אחר כל תפילות שמונה עשרה בהן תפילות על כל צרכי האדם מסיימים בברכה האחרונה: "המברך את עמו ישראל בשלום". כלומר: אם אין שלום - כל השפע לכלל ולפרט אינו כלום.

ואף מעמדן של תלמידי חכמים נקבע לפי רמת תלמידי השלום ביניהם. שהרי אמרו חז"ל חכמים מרבין שלום בעולם שנאמר ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך". להם חלק משמעותי אפוא בשלום בנין הפרט והכלל. ואכן אנו רגילים לחינוך לשלום עוד בקטנות בשילוב ידי הילדים בשיר: "שולם-שולם לעולם, ברוגז-ברגוז אף פעם!".

חובתנו בזה בכל מהלך חיינו לטפח זאת, בכל דרך ובכל קהילה. להיזהר ביתר-שאת לנהוג בדרכי שלום בכל מערכות החיים ואף עם זרים, כתקנות חז"ל שתקנו תקנות כלפיהן מפני דרכי שלום.

ויש להיזהר בדבר במשנה-זהירות כאשר מדובר בתלמידי חכמים בוני העולם.

איש האמונה החבה. הרב קולדצקי זצ"ל

ויברך דוד את כל הקהל..

הגאון רבי יעקב קולדצקי זצ"ל (שהלך לעולמו באחרונה מהווירוס) ספוג היה באמונה ובאמונת-חכמים, רבים מהסיפורים שהיו בפיו נסכו אודות הנושאים הללו.

כך למשל סיפר פעם דבר מופלא, ממקורות מהימנים ביותר, על תלמיד-חכם גדול ומפורסם בירושלים שחלה במחלה הנוראה, והרופאים לא ניבאו לו טובות.

בבוקר שלפני הניתוח הקריטי שהיה אמור לעבור, נכנס האיש לבית כנסת פלוני בשכונת מאה שערים, להתפלל שחרית. בהגיעו ל'ויברך דוד', חזר פעמים רבות מתוך

בכיות נוראות על המלים 'ואתה מושל בכל, ובידך כוח וגבורה, ובידך לגדל ולחזק לכל', עד שכל מי שהיה באותה שעה בבית הכנסת, תקפתהו חלחלה רבה.

הת"ח חזר על המלים הללו שוב ושוב, וכך במשך לא-פחות ממחצית השעה בכה ללא הרף, ועורר את עצמו בנקודה זו שהקב"ה מושל בכל, ורק בידו הכוח והגבורה, ובידו לגדל ולחזק לכל.

והנה, זמן קצר לאחר מכן, התרחש הלא-יאומן. הת"ח נרפא בס"ד ממחלתו בצורה מוחלטת, והרופאים אישרו בפני כל מי שביקש לשמוע שהיה בכך נס רפואי של ממש, כי על פי דרך הטבע לא הייתה כל אפשרות שבעולם להירפא מהמחלה שתקפה את הת"ח.

**

לאחר שסיפר את הדברים התבטא רבי יעקב זצ"ל ואמר, שצריך להוסיף שכוחה העיקרי של התפילה הוא כאשר האדם תולה את כל תקוותו בבורא-עולם, ומשליך כל יהו רק עליו, ומאמין באמת בכוחו האינסופי. ככל שאמונתו זו תלך ותגבר, כך גם יגדל הסיכוי שיארע לו נס, והש"ת ישמע לתפילתו.

וכך העביר הנפטר הדגול את חייו-שלו, מתוך אמונה ותפילה, ועוד זכורות לכולנו התפילות שהתפלל ברגש לפני העמוד, והתחנן לפני בוראו בנהמת-לב אמיתית.

סיפורים אלה שהיו שגורים בפיו וכל פעם כשסיפר דברים מעין-אלה נטפה מפיו לחלוחית של תורה.

*

(מקור: ביטאון 'קול ברמה' - ביטאונה של שכונת רמת אלחנן ב"ב, בעריכת ידידנו סופר הבית היהודי הרב משה-מיכאל צורן הי"ו)

הפתק שנשלח על-ידי היונה

המשך מעמוד 2

עתה, הבה ונשים לב ליסוד האדיר העולה מהדברים:

בגלות האחרונה, מה שכתוב בפשט, מה שגלוי לעיניים - זה רק קללות, הכל נראה חשוך ואפל. אולם באמת, בתוך כל קללה טמונה ברכה עצומה, והתפקיד שלנו הוא לחפור ולמצוא בכל מצב של קללה שנקלענו אליו - כיצד דווקא מתוך המצב הביש הזה צצה ועולה איזו ברכה ייחודית עבורנו.

עתה נבין מדוע נוהגים בל"ג בעומר להדליק מדורות בלילה, משום שזהו החידוש הגדול של רשב"י בספר הזוהר: הוא נוגע בכל הנקודות האפלות שבחינו, ומגלה את נקודת האור שבהם, וכך הוא מאיר את חשכת הלילה באור יקר.

כיצד מועיל המבט של ספר הזוהר לנערים מתמודדים?

מקווה שנהניתם מהדבר-תורה... אבל זה לא רק דבר תורה, אלא מה שכתבנו כאן, הוא הבסיס לשיטת הטיפול הכי טובה בנוער מתמודד - לגלות להם את האור הפנימי הטמון בכל מצב בחייהם!

בימים אלו אני עובד על מתנה מיוחדת עבורכם, והוא ספר 'פרקים מתורת ההתחזקות' - מהדורה ב', המבוסס כולו על עיקרון זה. הספר יהיה מיועד בעז"ה להורים, למחנכים, ואף לנוער המתמודד עצמו. נערים מתמודדים שלמדתי עמהם בקביעות תורה זו, ראו עליהם תוך זמן קצר שינויים עמוקים, ולאחר מספר שנים התהפכו לגמרי מרע לטוב, כי הם הבינו איך למצוא אור בכל חושך שאליו נקלעו.

לדוגמא, מעשה בבחור שעזב כמעט את כל הדת, ואף התחיל ליפול לעולם הפשע ר"ל, ואני עסקתי עמו בלימוד תורת ההתחזקות, כשהוא מתחזק לאט לאט. לאחר כשנתיים מתחילת התהליך, יום אחד המתין בבחור בתור לקופת חולים, ולידו התיישב אדם חרדי, והחל להוכיח אותו אודות האייפון שהוא מחזיק. השיב לו הבחור: "אל תראה אותי ככה, אני שומר שבת, מניח תפילין, והולך לשיעורי תורה... טען לו האיש: "כל עוד אתה מחזיק אייפון, כל המצוות שלך לא שוות". בשלב זה התקצף הבחור ואמר: "תתבייש לך! אם הייתי קצת פחות חזק בדת, והייתי מאמין לך, הייתי עכשיו מפסיק לשמור שבת ולהניח תפילין, על מצפונך, אבל ברוך ה' אני חזק בדת, ואני כן ימשיך לשמור שבת, וכן ימשיך להניח תפילין, כי אני יודע כמה הקב"ה שמח בזה!"...

כשמעתי סיפור זה רווייתי נחת, משום שהוא הדגיש לי שוב עד כמה גישה 'סטנדרטית' יכולה להפיל נער כזה לבאר שחת, ואילו תורת ההתחזקות היא שמצילה אותו, וברוך ה' שהכנסתי לו את זה טוב בעצמות, שלא יבלבלו אותו כל מיני נשמות טובות.

והבשורה הנפלאה היא, שמאז עברו כשנתיים נוספות, וכיום הבחור הזה כבר חזר בתשובה שלמה, ונכנס ללמוד בישיבה, כשהוא מקפיד על קלה כבחמורה!
שיהיה לכולנו ל"ג בעומר שמח, ונזכה לגלות את האור הנפלא הגנוז בכל יהודי, בכל מצב.

^^^

י. נבון

מחשבות בניסה למדשאות החתונה

זהו, היא הגיעה. עונת החתונות. יש שחגגו בל"ג בעומר, יש כאלו שגם אחרי, ויש כאלו שגם יחלו את השמחות בהמשך, אבל בחודש הקרוב.

אבל נכון לעכשיו, החתונות ייערכו במתכונת צנועה-משהו. הדשא הסינטי - סטייל גני אירועים - יחליף את האולמות הסגורים. וכאן יש לזכור נקודה חשובה:

אפשר לשמוע משארי-בשר את המשפט: "בסדר, זה חתונה של בדיעבד כזו. משהו מאולתר יותר, אז למה צריך להשקיע בביגוד חגיגי ומלכותי לילדים? אם זה היה באולם, חתונה מסודרת יותר, היינו משקיעים...".

אולם למען האמת מדובר בטעות פטאלית. שכן מי ש"יכנס לנעלי" הזוגות הנישאים יבין שבגלל הווירוס והמתכונת המזוהר-משהו שהוא כפה עלינו - הם לא "פחות מתחתנים". זהו מאה אחוז יום-חגם לו ציפו זמן רב, גם אם הוא היה נערך במתכונת הקודמת של עשרה אנשים. למרות החזות החיצונית, אין מדובר ב"שבע ברכות" אחרון..

ומשכך, ניצול העובדה הכואבת קמעא על המתכונת הנוכחית לזלזול מופגן בחתן ובכלה (ובפרט כשזה נאמר בפניהם בווריאציות כאלו ואחרות) הינה פגם ברגישות יהודית מינימאלית. (טאקט בלע"ז). ויהיו נא דברינו לרצון.

